

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

Høring ved
Folketingets
Social- og
Indenrigsudvalg
Onsdag 23.9.
2020

Anette Faye
Jacobsen,
Seniorforsker

Hvad siger menneskeretten om tvangsfjernelser og -adoption

- Intro til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis i sager om ret til familieliv (Art. 8)
- Hovedprincipper i tvangsfjernelses- og tvangsadoptionssager
- Særlige fokuspunkter i forhold til dansk lovgivning
- anbefalinger

Introduktion Menneskerettigheds- domstolen (EMD)

Mange afgørelser vedr. Art. 8: Ret til familieliv.

Oftentimes om anbringelser – øget opmærksomhed de senere år.

Altid konkrete afgørelser

Særlige principper her:

- Relativt stor skønsmargin →
- Især fokus på retssikkerhed for parterne
- Jo stærkere indgreb, jo mere substansstjek

De stærkeste indgreb i retten til familieliv

Efter EMDs vurdering de mest drastiske indgreb i familielivet:

- Begrænsning / afbrydelse af kontakt mellem forældre og barn
- Tvangsadoption
- Fjernelse umiddelbart efter fødsel

Art. 8: Enhver har ret til respekt for sit familieliv

Indgreb skal som udgangspunkt være midlertidige →

Arbejde for hjemgivelse →

Kontakt og samvær vigtige redskaber herfor

Med mindre det er skadeligt for barnet

Afvejning af rettigheder, men barnets tarv har forrang

Kræver ekstraordinære forhold ('exceptional circumstances')

vedr.

- forældre ('particularly unfit')
- barn – skrøbelighed, fare for skade af barnet
- plejefamilie (evt. kommende adoptivfamilie)
 - Vist kompetence, udviklet tilknytning over tid
→ Beskyttelsesværdigt familieliv

Stor vægt på kvaliteten af samvær mellem forældre og barn
Myndighedernes ansvar at dette muliggøres
vanskeligt samarbejde må ikke begrunde adoption

Myndigheder skal ikke arbejde for hjemgivelse, hvis
samvær er til skade for barnets sundhed og udvikling

Hvis forældre vedvarende ikke viser interesse for deres barn
svinder deres ret til familieliv

EMD om barnets ret

Domstolen betragter som udgangspunkt barnets ret til familieliv som en beskyttelse af dets forhold til de biologiske forældre.

Barnets tarv skal være det afgørende i sager, hvor forældre og børns interesser er i konflikt.

Barnet kan være særligt skrøbeligt og have brug for særlig beskyttelse og tryghed.

Barnet kan have udviklet et særligt tilknytningsforhold til plejeforældre, som det vil være skadeligt at bryde

Det er ikke tilstrækkeligt at 'miljøet er bedre' end forældrenes

Videreført anbringelse (SEL § 68a)

Tvangsadoption (AL § 9, stk. 3 og stk. 4)

Serviceovens §68a Videreført anbringelse

I forhold til EMDs standarder er SEL § 68a krævende, fordi afgørelsen træffes ud fra barnets behov alene, når der er væsentlig tilknytning og behov for stabilitet

Forældrenes omsorgskapacitet indgår ikke (længere)

Begrundes omhyggeligt

- både på kort og langt sigt
- med opdaterede specialistundersøgelser

Vigtigt at støtte kontakt og samvær med forældre herunder med § 54-støtteperson.

Forældrehandleplan?

AL § 9 stk. 3 og stk. 4

AL § 9, stk. 3: Når sandsynliggjort at forældre er varigt ude af stand til at tage vare på barnet, og det er bedst for barnet af hensyn til stabilitet og kontinuitet

AL § 9, stk. 4: Hvis det vil skade barnet at bryde tilknytningen til plejeforældrene af hensyn til kontinuitet og stabilitet i dets opvækst og relationen til dets forældre.

Især AL § 9, stk. 3 kræver gode begrundelser i forh. til EMD

- hvis afgørelse træffes trods kontakt og samvær med forældre og (mulighed for) positiv relation (ikke 'particularly unfit')
- hvorfor så ikke vælge videreført anbringelse?

I lyset af EMDs standarder anbefales:

1. At det altid overvejes, om man kan vælge videreført anbringelse fremfor tvangsadoption
2. At kommunen fastholder støtte til forældre, hvis børn er anbragt i en videreført form, således at forældre får tilbudt § 54 støtteperson, støtte til samvær og forældrehandleplan
3. At det altid – også i praksis – sikres, at barnet inddrages og føler sig hørt i sin egen sag
4. At forældre får tilbudt tilstrækkelig støtte i deres forældreskab – også i praksis - herunder kompensation for funktionsnedsættelse, § 54 SP, forældrehandleplan
5. At det overvejes at tildele plejeforældre partsrettigheder i afgørelser vedr et barn, der bor hos dem i videreført anbringelse

Sager fra Den Europæiske Menneskeretsdomstol

- *A.S. v. Norway, no. 60371/15*, ECHR 2019, 28 October.
- *Mohamed Hasan v. Norway. no. 27496/15*, ECHR 2018, 26 April.
- *Strand Lobben vs. Norway, no.37283/13*, ECHR 2017, 30 November
- *Strand Lobben vs. Norway, no. 37283/13*, ECHR 2019, 10 September.
- *Y.C. v. UK, no. 4547/10*, ECHR 2012, 13 March
- *Moretti and Benedetti v. Italy, no. 16318/07*, ECHR 2010, 27 April.

Mange andre sager end ovenstående kunne tilføjes, men tilsammen er de vigtigste standarder om tvangsfjernelser og tvangsadoptioner repræsenteret i dette udvalg.